

La biblioteca per al mestre

*Parlament en la inauguració de la nova Biblioteca de Rosa Sensat,
el 23 de març de 1988.*

Avui és el dia que inaugurem aquesta nova casa que podríem glossar, com es fa a les inauguracions, amb xifres -ja ho ha fet el fullet- tants llibres i documents, tants metres de prestatgeria, tants llocs de lector, tants lectors o, en termes de novetat d'infraestructures, compactus, informatització... o en termes de bellesa del disseny... només cal mirar.

Però els companys mestres de Rosa Sensat m'han demanat que avui precisament digui unes paraules sobre la biblioteca per al mestre, sobre la qualitat del treball pedagògic que el mestre pot realitzar dins d'aquesta casa i que, de fet, ja l'ha realitzat. I he acceptat fer-ho perquè només considerant aquesta qualitat podem definir i desfer una possible dualitat contradictòria en la imatge de Rosa Sensat.

D'una banda, Rosa Sensat és una escola, una casa, una associació de mestres, caracteritzades per la qualitat de la pedagogia, que propugnen: la pedagogia activa, fonamentada en el cultiu de l'activitat del nen, de tots els vessants de l'activitat del nen, estructurats i relacionats científicament. Una activitat desplegada sobre la realitat natural i social, i culminant en l'exercici de la lliure i responsable creativitat i solidaritat. Però el cultiu de l'activitat de l'infant s'ha oposat a la concepció d'aprenentatge verbalista i memorístic, i el treball sobre la realitat, sobre la polifacètica i canviant realitat natural i social, s'ha oposat a la concepció tradicional d'escola llibresca... la que només treballa damunt dels llibres. Vol dir això que no volem llibres a l'escola? Que no hi volem biblioteques?

Cert que en conjunt, l'escola nova es considera l'antítesi de l'escola tradicional, autoritària, que actua sobre un infant passiu receptor de textos d'autor, textos orals i textos escrits. I és veritat que no som, no volem ser, verbalistes, memorístics ni llibrescos, ni autoritaris, ni inculcadors, perquè creiem en la persona i en la comunitat humana, que es fan ells mateixos, i treballem amb el nen perquè sigui lliure creador de la seva persona i de la seva comunitat.

Però cert és també que Rosa Sensat té com a peça fonamental de la seva estructura de servei, de model i de treball amb els mestres, aquesta biblioteca, que tot i que va començar de manera humil, amb un prestatge de llibres i un llibre de registre, ha anat creixent a poc a poc, amb modèstia però amb constància, ara més llibres, ara més prestatges, ara una sala, ara una bibliotecària, després més sales i formant bibliotecàries, i més serveis, i publicant el llibre més útil i modern de biblioteconomia¹, fins a arribar al dia d'avui en què inaugurem el millor lloc de la casa per a biblioteca. Tanta importància pot tenir una biblioteca per a una escola i unes mestres que es reclamen de no ser llibrescos? No hi ha aquí una contradicció?

¹ Es refereix a: CARRERAS,C, Martínez,C.Rovira,T. "organització d'una biblioteca escolar popular o infantil. Barcelona, 1980: Rosa Sensat-Edicions 62, Col·lecció Didàctiques

Doncs no. Aquesta biblioteca ens ajuda cada dia a descobrir que propugnar un infant actiu i creador dels seus propis valors no significa propugnar el menyspreu del treball i dels valors d'altri, codificats i mostrats als grans centres guardadors, prestadors i difusors dels tresors humans, des de la fàbrica al museu, passant per un parc o una biblioteca. Ens ajuda a descobrir tot el contrari: que dins de la concepció d'educació que es propugna aquí, la presa de possessió de l'herència humana és fonamental. I això significa que ho és també el cultiu de l'activitat codificadora i decodificadora de la pròpia activitat per poder-la compartir i fer nostra la dels altres; significa posar la lectura i l'escriptura i tota la tècnica de codificació al bell mig dels altres vessants de l'activitat de l'infant, i fer de la recerca de documentació de tot tipus un pas obligat en tota recerca, un pas obligat per al nen... i molt més per al mestre.

Tot això, que en bona part ja és admès i en certa mesura és realitat, de tan obvi pot semblar una consideració ridícula i vana; però ha hagut de realitzar-se amb grans dificultats i segles de retard en la història de l'escola. Considerem, per exemple, el cultiu de la memòria, que és aquella prodigiosa capacitat humana que amb prou feines reproduïen ara de manera esquelètica els ordinadors, i que permetia tenir present milers i milers de paraules, codificant-ho tot, des del jurament fins la vida d'un poble, com en el cas de la Ilíada en la memòria de rapsodes com Homer, cinc segles abans que fos escrita.

Però, inventada l'escriptura, Herodot ja pot llegir el relat del seu viatge a Egipte, a l'estadi olímpic. Doncs bé, mil·lenis després d'Homer, segles després d'Herodot, i fins als nostres dies, encara es considera la capacitat memorística com a pedra de toc del coneixement, si més no en els exàmens.

I continuem amb els retards: ja fa cinc segles que s'ha inventat la impremta però només en fa dos que entrà algun 'minitext' de continguts a les escoles i avui dia, ni la impremta ni la biblioteca no són encara a totes les escoles, i això que ja empenyen per entrar-hi tots els mitjans de codificació audiovisual en una guerra de galàxies, Gutenberg i imatge, en la qual algú ja ha declarat triomfadors i vençuts.

Aquesta biblioteca de la qual avui inaugurarem la casa, serveix uns mestres que no volen admetre la derrota humana que representaria continuar amb aquests retards i perdre les noves possibilitats educatives que ofereix el món cada dia; mestres que volen extreure, amb els seus alumnes, la lliçó de tota peripècia humana, i continuar-la. I com ens hi ajuda aquesta biblioteca! Guarda i mostra des del fons antic, la pobra i aferrissada història de l'escola a Catalunya que hem volgut recuperar, fins als llibres escrits pels infants a les escoles, mostra de la creativitat més preuada, passant pels nous documents audiovisuals i informàtics.

La biblioteca treballa amb els mestres per orientar la lectura dels infants, la lectura de tots tipus de llenguatges, i per implantar el treball de biblioteca, de documentació, arreu. Crea les seccions dels nous tipus de documentació audiovisual i, ara té la perspectiva de la informatització. Ordena de la manera més efectiva nous documents i vells llibres, amb l'adaptació de les normes

d'ordenació a les conveniències de l'escola, a les conveniències d'aquest tipus d'educació, posant l'ordre al servei de la llibertat... una vella aspiració.

Cal haver entrat ben poques vegades en aquesta biblioteca per no saber que és la biblioteca menys llibresca i més activa que podríem somiar. Que té molt més que 'biblos', que té molt poc de 'teca', que res del que es fa aquí és per quedar tancat en una ment, en una pàgina. Que sovint hi han entrat mestres amb l'angoixa de no saber com resoldre un problema pedagògic, i que gairebé sempre n'han sortit amb les rimes del seu propi poema pedagògic. Que tot, tot, fructificarà d'una manera o altra en educació, en creixement de l'infant, en el més gran creixement humà. I, concretament, que ja ha fructificat a l'escola de Catalunya que coneix aquest model de treball.

I ara tenim aquesta casa. Tot i remarcant el seu valor pedagògic, ens en podem felicitar tots i celebrar-ho, i agrair-ho d'una manera molt especial a la tripulació de bibliotecàries, sense les quals aquesta nau no seria com és i on és, i a tots aquells que amb la seva comprensió i col·laboració han permès que la nau arribés aquí.

I que continuï, que continuem tots, amb nova empenta i per molts anys!